

Az arábiai **LEOPÁRD** birodalmában

Az Arab-félszigetről szinte mindenkinek a sivatagból kiemelkedő felhőkarcolók, a pompa és a fényűzés jut az eszébe. Pedig egyedülálló természet és állatvilág is jellemzi. Sőt, ott él a világ egyik legritkább nagymacskája, amely még az óriás pandánál is sokkal kisebb egyedszámban fordul elő.

Az arábiai leopárd (*Panthera pardus nimr*) egykoron talán az egész Közel-Keletet, a Sínai-félszigetet és az Arab-félszigetet is benépesítette. Napjainkban élettere csupán az utóbbi félsziget elszigetelt pontjaira korlátozódik. Legjelentősebb populációja valószínűleg Jemenben és Ománban található, de jövője csupán a békés Ománi Szultánátus déli részén, a Samhan-hegységben biztosított. Ez részben annak köszönhető, hogy az Indiai-óceán felől érkező Kharif-monszun hatására a száraz, sokak számára kietlen félszigeten itt a legmagasabb a csapadékos napok száma. A leopárdok élőhelye hónapokig úgy zöldell, mintha a trópusi Afrikában lennének, kitűnő búvóhelyet kínálva a kölykeiket nevelő nőstény leopárdnak.

Mivel a fogságban élő példányok száma még mindig száz alatti, ezért minden újszülött megmentése fontos. A képen egy mesterségesen nevelt kölyök látható.

A félsziget országainak rohamosan fejlődő gazdasága és a turizmus hatása sajnos a leopárdokra végzetes is lehet. A hegyet feldaraboló utak, a növekvő forgalom és az orvvadászat mind, mind a leopárdok megmentésén dolgozó kutatók munkáját nehezítik. Akárcsak az Ománhoz tartozó Muszandam-félsziget esetében, a leopárdok életében a legnagyobb gondot itt is a természetes táplálékállatok szinte teljes hiánya okozza.

A hegyekben élő núbiai kecskék (*Capra nubiana*), arab tarok (*Arabitragus jayakari*) és a vadióban, azaz kiszáradt folyómedrekben élő hegyi gazellák (*Gazella cora*) eltűnése a leopárdokat arra kényszeríti, hogy táplálékukat a háziállatok közül válasszák.

A hegyekben csupán a beduinok szabadon legelésző kecskéi, elvadult szamarak és tevék élnek, melyek nem nyújtanak elegendő zsákmányt a nagymacskák életképes állományának. Habár a háziállatok vadászatára kényszerülő leopárdok aránylag egyszerűen átszoktathatóak természetes zsákmányállataikra, a prédaállatok (gazella, tar, stb.) betelepítésének előfeltétele a háziállatoknak a hegyekből történő kiszorítása. Ez esetben viszont a

LEOPÁRDOK A NAGYVILÁGBAN

A nagymacsákak közül a leopárd büszkélkedhet a legnagyobb elterjedési területtel, Afrikában és Ázsiában egyaránt otthon van. Őserdőkben, tajgán, szavannán, hegyvidékeken és a sivatagok peremén ugyanúgy megél. Mivel az egyes alfajok létezése és elkülönítése még napjainkban is folyamatos vita tárgya tudományos körökben, mi az alábbi alfajokat tartjuk elfogadottnak. Összességében elmondhatjuk, hogy minden egyes leopárd alfaj helyzete tragikus, és ha sürgősen nem teszünk valamit, belátható időn belül elveszítjük őket. A fogságban élő alfajtisztá leopárdok egyedszáma sajnos még mindig alacsony, és egyetlen esetben sem éri el a biztonságos szintet.

Afrikai leopárd (*Panthera pardus pardus*)
A leopárdok talán legismertebbje. Élőhelye Afrika, ahol a szubzaharai régióban élő nagymacsákakat egykoron több tucat alfajra tagolták, de a genetikai vizsgálatok bebizonyították, hogy az egész kontinensen a törzsalak él. Egyedszámuk országonként eltérő, fennmaradásuk biztosítása érdekében az élőhelyeik összekapcsolása lehet.

Mandzúriai leopárd (*Panthera pardus orientalis*)
Az orosz Távol-Kelet, a Koreai-félsziget és Északkelet-Kína (azaz Mandzúria) lakója a legnagyobb testű leopárd. Helyzete még az itt élő szibériai tigrisénél is rosszabb, egyedszáma tucatnyira tehető. Fogságban élő állományai lassan eléri azt a szintet, hogy visszatelepítésével próbálkozhassanak.

Észak-kínai leopárd (*Panthera pardus japonensis*)
Kínában nem jó nagymacsának lenni. A hagyományos kínai orvoslás ugyanis pont ezen csúcsragadozók testrészeiben látja a gyógyító erőt, így hiába a védett állatok elejtőit sújtó szigorú büntetés, az Észak-Kína erdeiben élő alfaj napjai meg vannak számlálva.

Indiai leopárd (*Panthera pardus fusca*)
Az indiai szubkontinensen élő leopárdok száma, akárcsak a velük egy biotópban előforduló bengáli tigriséké, az elmúlt években erősen megcsappant. Ennek oka a nagymacsákak gereztnájára irányuló növekvő kereslet és a nemzeti parkok védelmének szinte teljes hiánya.

Srí Lanka-i leopárd (*Panthera pardus kotiya*)
A Sri Lanka szigetén élő leopárd (szingaléz nyelven kotiya) helyzete a nemzeti parkokban, például a Yalában kedvező, de alacsony egyedszámuk könnyen beltenyészethez vezethet.

Arabiai leopárd (*Panthera pardus nimr*)
A Sínai- és az Arab-félszigeten megmaradt pár tucatnyi nimr (a leopárd arab neve) megmentéséért komoly erőfeszítések folynak, de a helyi hírekben még napjainkban is olvashatunk megmérgezett és az útszéli fákra akasztott példányokról.

Jávai leopárd (*Panthera pardus melas*)
Mint a jávai leopárd tudományos neve is mutatja, ezen alfaj példányai közül kerül ki a legtöbb fekete „párduc”. Sajnos Indonézia legsűrűbben lakott szigetén él, ami élőhelye folyamatos szűkülését jelenti.

Indokínai leopárd (*Panthera pardus delacourii*)
A Délkelet-Ázsiában honos alfaj elsősorban az orvvadászat és élőhelyük elvesztése veszélyezteti.

Perzsa leopárd (*Panthera pardus saxicolor*)
Ezen alfaj helyzete Iránban közepesen jónak mondható, de a szomszédos országokban a kipusztulás szélén áll.

A KIPUSZTULÁS HATÁRÁN

Ra'sz al-Khaima az Egyesült Arab Emírségek északi részén, az Ománhoz tartozó Muszandam-félsziget határán található hegyvidéki emírség. Az arabiai leopárd utolsó bizonyított észlelése az 1990-es években történt, az esetről a helyi lapok is beszámoltak. A dolog érdekessége, hogy az innen származó egyedek mind méretben, mind mintázatban eltérnek az Arab-félsziget déli részén élő leopárdoktól, aminek kézenfekvő magyarázata az északi példányok iráni eredete lehet, hiszen az északi és déli állományt a 180 kilométer hosszú Wahiba sivatag elválasztja egymástól, amíg a Muszandam-félsziget északi csücskét a legkeskenyebb pontján csupán 39 kilométer széles Hormuzi-szoros választja el Irántól. Itt korábban szárazföld kötötte össze Ázsiát és az Arab-félszigetet, korlátlan átjárást biztosítva a területen élő fajok többségének. Ez esetben az északon élő példányok egy másik alfajhoz, a perzsa leopárdhoz (*P. p. saxicolor*) tartozhatnak, ami az alfaj megmentése szempontjából lényeges kérdés. A Muszandam-félszigeten pár éve végzett kameracsapdás kutatások sajnos nem igazolták leopárdok jelenlétét, s ezt egy másik csúcsragadozó, a karakalok (*Caracal caracal schmitzi*) megnövekedett egyedszáma is alátámasztja. Természetesen az alfaj létezése is vitatott, egyesek szerint a perzsa leopárd egy kisebb változatáról van szó, amit a DNS-vizsgálatok többé-kevésbé igazolnak is.

A Muszandam-félsziget magas hegyei a hópárducéhoz (*Panthera uncia*) hasonló élőhelyet nyújtanak a leopárdoknak. A mindkét fajt tanulmányozó kutatók véleménye szerint a két faj életmódja – a zord teleket leszámítva – szinte teljesen megegyezik.

A jemeni-ománi határvidék zöld legelőin nagy számban találhatunk tevecsovdákat. Bármilyen meglepő, de ezen kisebb testű példányokon már találtak leopárd támadására utaló nyomokat.

A nyaranta bőséges csapadékot hozó Kharif-monszun az egész dél-ománi Dhofar vidéket zöldbe borítja. A képen a Kamar-hegység és a Rakhyout-vádi bejárata látható.

leopárdok évekre táplálék nélkül maradhatnak. Ördögi kör ez, a probléma megoldásán több szervezet kutatói is dolgoznak. Mivel az arabiai leopárdok vadon élő egyedszáma a legoptimistább becslések alapján sem éri el a 250 példányt, a faj az IUCN Vörös listáján a súlyosan veszélyeztetett fajok kategóriájába került, és félo, hogy még sokáig ott is marad. Az alfaj megmentésére több mint tíz éve egy tenyésztési programot dolgoztak ki, amelynek alapját Jemenben vadbefogott példányok jelentették. Saj-

nos az ebben részt vevő intézmények és az ott élő leopárdok száma még mindig alacsony, így a közeljövőben újabb partnerek bevonása és a tenyésztési eredmények javítása szükséges. Ha a kedves olvasók szeretnének többet megtudni az arabiai leopárdok kutatásáról, akkor ajánlom, hogy tekintsek meg a BBC Wild Arabia című háromrészes természetfilmjét.

BUZÁS BALÁZS (balazsbuzas.com)

Breeding Centre for Endangered Arabian Wildlife (BCEAW), Sharjah, UAE

A dhofari törzsből származó Hadi al-Hikmani és a szerző egy kame-racsapdát ellenőriz. Hadi az arabiai leopárdokat legjobban ismerő ománi terepbiológusok közé tartozik, aki rengeteget tesz a faj megmentése érdekében.